

A MAGYAR FIATALOK 2024 (ELŐTANULMÁNY AZ IFJÚSÁGKUTATÁSHOZ) - 0.

II. NORMÁL TANULMÁNY

SZÁZADVÉG

2024. AUGUSZTUS 7.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	2
2. Külföldi ifjúságkutatások gyakorlata	3
2.1. A külföldi ifjúságkutatások története, főbb kutatási területei	3
2.2. A külföldi ifjúságkutatások módszerei és főbb irányjai	4
3. Nemzetközi ifjúságkutatások	7
3.1. Nemzetközi diskurzusok változása az ifjúságkutatás területén	7
3.2. Globális Ifjúsági Jólét Index	10
4. Hazai ifjúságkutatási gyakorlatok	12
4.1. Magyarországi ifjúságkutatások a 2000-es években	12
4.1.1.1. Ifjúságkutatás 2000	13
4.1.1.2. Ifjúságkutatás 2004	15
4.1.1.3. Ifjúságkutatás 2008	16
4.1.2. Kutatások a 2010-es évektől napjainkig.....	20
4.1.2.1. Ifjúság 2012.....	20
4.1.2.2. Ifjúság 2016.....	21
4.1.2.3. Ifjúságkutatás 2020	23
4.1.2.4. Magyar F fiatalok 2021 – egy nemzetközi kutatás	25
4.2. Főbb módszertani változások az ifjúságkutatásban	26
5. Szakértői interjú	29
6. A hazai ifjúságkutatás előnyei	32
7. Konklúzió a szakpolitikai döntéshozó számára	33
8. Szakirodalmak	35

1. Bevezetés

Jelen tanulmány célja az ifjúságkutatás gyakorlatának átfogó bemutatása, különös tekintettel a hazai vizsgálatok módszertanára és jellemzőire. A téma komplex megközelítése érdekében a tanulmány első két fejezete a nemzetközi kontextust vázolja fel, röviden ismertetve a külföldi ifjúságkutatások fejlődését és főbb irányvonalait. Ez a rész kitér a nemzetközi ifjúsági diskurzusokra és a jelentősebb transznacionális kutatási projektekre is, biztosítva ezzel a téma globális perspektíváját. A harmadik, terjedelmesebb fejezet a hazai ifjúságkutatások részletes elemzését tartalmazza. Az egyes kutatások bemutatása során kiemelt figyelmet fordítunk a mintavételi eljárásokra, a vizsgált tematikus területekre, valamint az adott kutatás által hozott módszertani és koncepcionális újításokra. A fejezet kronologikus sorrendben tárgyalja a hazai ifjúságkutatás fejlődését, rámutatva a kutatási gyakorlatok evolúciójára és a társadalmi kontextus változásaira. A negyedik fejezet egy hazai ifjúságkutatási szakértővel készített mélyinterjú eredményeit és tanulságait ismerteti. A fejezet lehetőséget nyújt a téma gyakorlati aspektusainak mélyebb és a szakmai tapasztalatok közvetlen megértésére. Végül, a záró fejezet az összegyűjtött szakirodalom és az interjú tapasztalatai alapján megfogalmazott szakpolitikai javaslatokat tartalmazza.

2. Külföldi ifjúságkutatások gyakorlata

Ebben a fejezetben az ifjúságkutatás geneziséét tárjuk fel, majd egy több hullámban végzett, németországi ifjúság-kutatássorozat jellegzetességeit mutatjuk be, amely longitudinális vizsgálat jelentős mértékben hozzájárult a magyarországi ifjúságkutatások módszertani és elméleti megalapozásához.

2.1. A külföldi ifjúságkutatások története, főbb kutatási területei

Már a 20. század hajnalán felkeltette a kutatók figyelmét az ifjúság mint vizsgálati terület, mivel olyan társadalmi átalakulások mentek végbe (például az ipari forradalom és a globalizáció), amelyek indokoltá tették e korcsoport mélyreható tanulmányozását. Többen feltételezték, hogy ezek a változások alapjaiban formálták át a fiatal generáció értékrendjét és jövőképét. A kezdeti időszakban a vizsgálatok középpontjában az ifjúság oktatásának és munkaerőpiaci integrációjának társadalmi hatásai, illetve a társadalmi beilleszkedés lehetőségei álltak (Andy, 2009). Az 1930-as évektől kezdve egyre több pszichológiai és szociológiai kutatás látott napvilágot, amelyek már elsődlegesen az ifjúság identitásával és életútjával foglalkoztak. A második világháborút követően megkezdődtek az ifjúság életútjának longitudinális vizsgálatai is. Az 1960-as években az identitás és a kulturális aspektusok kerültek előtérbe az ifjúságkutatásokban, beleértve a kulturális mozgalmakat, a kreatív kifejezési formákat, a szociális aktivizmust és a kollektív cselekvés kérdésköreit (Arnett, 2015). A külföldi ifjúságkutatások kontextusát nagymértékben meghatározták az eltérő tudományos diskurzusok. Az 1990-es években és a 2000-es évek elején az ifjúság vizsgálatának fókuszában két fontos motívum állt: egyrészt a fiatalok átmeneti perspektívájának feltérképezése, vagyis az oktatásból a munkaerőpiacra való kilépés folyamata, másrészt a fiatalok szubkultúrájának és életmódjának mélyreható elemzése. Az ifjúságkutatás nem csupán a fiatalság életmódjának vizsgálata szempontjából releváns, hanem a társadalmi változások és a jóléti államok átalakulásának feltérképezésére is alkalmas. Az ifjúság helyzete ugyanis betekintést nyújt a társadalmi és gazdasági változások folyamataiba, ezáltal lehetővé téve a társadalomtudományok nagy teoretikus problémáinak feltárását (Furlong, 2012). Az ifjúságkutatás spektrumának bővülésével egyre átfogóbb képet

kaphatunk az ifjúság aktuális élethelyzetéről és jövőbeli terveiről. A leggyakrabban alkalmazott kutatási módszerek közé tartoznak: a kérdőíves felmérések, amelyek célja a fiatalok véleményének feltérképezése; a strukturált és félig strukturált interjúk, amelyek az ifjúság életének és gondolkodásmódjának pontosabb megértését teszik lehetővé; az etnográfiai kutatások, amelyek a mindennapi élet és a kulturális közeg megismerésére irányulnak; végül a longitudinális adatgyűjtések, amelyek a fiatalok életének időbeli változását dokumentálják (Kolozsvári – Nagy, 2023).

2.2. A külföldi ifjúságkutatások módszerei és főbb irányai

Wyn és Dwyer az ezredfordulót megelőző ifjúságkutatások terén végeztek jelentős munkát, elsősorban az ausztrál fiatalság helyzetét vizsgálva. 1998-ban egy 30 000 diákot felölelő longitudinális vizsgálatot folytattak, amelyet 1991-ben és 1995-ben hasonló felmérések előztek meg, lehetővé téve az eredmények összehasonlító elemzését. E kutatások középpontjában a pályaaorientáció és a különböző szakmák megítélése állt a fiatalok körében, valamint azt is vizsgálták, hogy a szakpolitikai célkitűzések mennyire állnak összhangban az ifjúság aspirációival. Ugyanebben az évben készült egy brit tanulmány is, amely a 16-19 éves korosztály iskolai környezetből a munka világába történő átmenetét vizsgálta 223 fő bevonásával. A kutatás során kiemelt figyelmet fordítottak arra, hogy az egyéni autonómia és kontroll miként ellensúlyozza vagy erősíti a gazdasági és társadalmi strukturális tényezőket, mint például a nem, a társadalmi osztály és az etnikai hovatartozás.

A szerzők által elemzett kutatások az ifjúságot átmeneti időszakként értelmezték, mintegy a felnőttkor előkészítő szakaszaként. Az eredmények azonban rávilágítottak arra, hogy az 1990-es évek végére ez a megközelítés már kevésbé volt alkalmazható, tekintettel arra, hogy ez az életszakasz jelentősen meghosszabbodott, valamint a tanulás és a munkavállalás sem különült el élesen egymástól. A megkérdezett 15-29 éves korosztály közel fele számolt be arról, hogy életében egyidejűleg van jelen mindkét tevékenység (Wyn – Dwyer, 1999).

Az egyik első nagymintás, longitudinális ifjúságkutatás Európában a németországi DJI Jungen survey volt, amely 1992-ben, 1997-ben és 2003-ban mérte fel a német fiatalok helyzetét. Az első két adatfelvétel során 7000 fő 16 és 29 év közötti német fiatalot kérdeztek meg. A 2003-as kutatásban kiterjesztették a minta határait:

egyrészt bevonták az országban élő bevándorlókat is (amennyiben képesek voltak német nyelven kitölteni a kérdőívet), másrészt az életkori spektrumot is szélesítették, így a 12-15 éves korosztályt is vizsgálták. Ennek következtében a mintanagyság 9000 főre bővült. A három kutatási hullámban voltak visszatérő trendkérdések, amelyek az élethelyzetre, az értékrendre és a politikai orientációra vonatkoztak, emellett minden egyes vizsgálat során eltérő tematikus fókuszpontokat is kijelöltek (Rijke, 2008).

Az első németországi Ifjúsági Felmérés (DJI Jungen survey) létrejöttét az a kutatói érdeklődés motiválta, amely a Németországban végbemenő politikai átmenet által indukált alapvető társadalmi és politikai változások, valamint ezek fiatalok politikai orientációjára és magatartására gyakorolt hatásának feltérképezésére irányult. A kutatás egyúttal hiánypótló szerepet is betöltött a német ifjúságkutatások sorában, mivel korábban nem vizsgálták ilyen átfogó módon a fiatalok attitűdjeit és politikai viselkedésmintáit. A második Ifjúsági Felmérés továbbra is a politikához való viszonyulást és az ifjúság attitűdjeit állította a középpontba. Emellett azonban a kérdőívet számos új témakörrel bővítették, például a társadalmi igazságosság, a bevándorlókkal szembeni attitűdök, az erőszakkal szembeni tolerancia, illetve a környezetvédelem megítélése került be a vizsgálati szempontok közé. Ezzel párhuzamosan egy kizárólag külföldiekre fókuszáló felmérést is lefolytattak, ami lehetővé tette a német és három különböző származási ország fiataljainak attitűdjeinek összehasonlító elemzését. A harmadik hullám már elegendő adatot szolgáltatott olyan trendek igazolására, amelyekhez a korábbi két felmérés még nem nyújtott elégséges információt. A megkérdezettek körének bővítésével differenciáltabb módon vizsgálhatták a származási családot, az iskola és a bevándorlás okainak összefüggéseit is (Rijke, 2008). Mindhárom kutatási fázisban szerepeltek az élethelyzetre vonatkozó kérdések, amelyek kiterjedtek az iskolázottságra, képzésre, foglalkoztatásra, gazdasági helyzetre, származási országra és lakhatási körülményekre. Visszatérő elemként jelentek meg az értékek és társadalmi orientáció, a cselekvési orientáció, a jövőbeli tervek, a politikai szemlélet, valamint a demokráciával és Európával szembeni attitűdök vizsgálata. Emellett kiemelt figyelmet fordítottak a bevándorlókkal kapcsolatos megítélésekre, illetve a társadalmi és politikai részvétel formáinak és intenzitásának feltérképezésére (Rijke, 2008). E longitudinális kutatássorozat

jelentősége abban rejlik, hogy lehetővé tette a német ifjúság attitűdjeinek és viselkedésmintáinak hosszú távú nyomon követését, valamint a társadalmi-politikai változások generációs hatásainak mélyreható elemzését. Az eredmények nem csupán a tudományos diskurzust gazdagították, de értékes inputot szolgáltattak a szakpolitikai döntéshozatal számára is, elősegítve az ifjúságpolitika empirikus alapokon nyugvó fejlesztését.

3. Nemzetközi ifjúságkutatások

E fejezetben röviden ismertetjük az ifjúságkutatás területén megjelent nemzetközi diskurzusokat, amelyek jelentős mértékben befolyásolták az egyes korszakok kutatási irányait. Emellett bemutatunk egy olyan nemzetközi kutatási gyakorlatot is, amely az ifjúság vizsgálatára összpontosít.

3.1. Nemzetközi diskurzusok változása az ifjúságkutatás területén

A nemzetközi ifjúságkutatások terén számos, egymástól eltérő ifjúságszociológiai megközelítés figyelhető meg. A kezdeti szakaszban a biológiai szemléletmód dominált, amely a fiatalok fejlődésére és az életszakasz sajátosságaira összpontosított. Ebben az időszakban az ifjúkor jellemzőjeként tartották számon az átmenetiséget, valamint a testi és lelki fejlettség kialakulását, amelyet számos külső és belső feszültség kísér. E korai vizsgálatok elsősorban a fiatalok személyiség- és identitásfejlődésére fókuszáltak, háttérbe szorítva társadalmi pozíciójuk elemzését. Ezzel szemben a funkcionalista elmélet az ifjúkort a társadalmi konform viselkedés elsajátításának időszakaként értelmezte, amikor végbemegy a gazdasági és társadalmi rendhez való alkalmazkodás folyamata. Az e megközelítésben született ifjúságkutatásokat továbbra is a problémaalapú vizsgálat jellemezte, azonban a hangsúly áttevődött a fiatalok mint társadalmi csoport és a társadalmi intézményrendszerek közötti kölcsönhatások elemzésére.

Az 1960-as években a strukturalista-funkcionalista elméleteket több kritika érte. Egyrészt bírálták amiatt, hogy a fiatalokat a társadalmi rend „passzív elszenvédőiként” ábrázolták, másrészt pedig azért, mert figyelmen kívül hagyták a marginalizált helyzetben élő fiatalok perspektíváit. E hiányosságok kiküszöbölése érdekében a kutatások fokozatosan nagyobb hangsúlyt fektettek a fiatalok társadalomban elfoglalt helyének és szerepének értelmezésére, ezáltal központibb szerepet kapott az ifjúság egyéni nézőpontjainak megértése.

A kritikai elméletek szerint a fiatalok számára azok a területek jelentenek valódi kihívást, amelyek a felnőtt társadalom elvárásaiból erednek. A hatvanas években indult – és jórészt periférián maradt – a kérdés politikai gazdaságtani megközelítése, amelynek középpontjában a fiatalok anyagi helyzetéből fakadó hatalmi pozíciója állt. E nézet szerint a kormányzatok előnyben részesítik azon

társadalmi csoportok érdekeit, amelyek hatalommal bírnak, amelybe a fiatalok nem tartoznak bele. Az elmélet követői szerint a munkaerő-piaci kiszolgáltatottság az ifjúsági kohorsz egészét érinti, aminek következtében a fiatalok jövedelemszerzése késleltetett. Ez hosszan tartó egzisztenciális bizonytalanságot eredményez, ami magyarázatot ad a körükben tapasztalható magasabb munkanélküliségi rátára. Míg más elméletek ezt a jelenséget normalitásként kezelik, a politikai gazdaságtan képviselői szerint szükséges feltárni ennek okait, és mihamarabb megoldásokat találni rájuk (Szanyi-F, 2018).

Az ifjúságkutatásban népszerű irányzatként jelent meg a kultúraalapú megközelítés is, amely újszerűségét abban mutatta, hogy a munkásosztályhoz tartozó fiatalok kultúráját nem negatív terminusokban határozta meg, hanem társadalmi jelenségként értelmezte. A szubkultúra-kutatás fellendülését a második világháborút követő társadalmi folyamatok indukálták, amelyek során a munkásosztálybeli fiatalok kereseti viszonyai jelentősen javultak, lehetővé téve fogyasztásuk fokozását. A szubkultúra-elmélet képviselői a figyelmet az osztály fogalmára irányították, ezt tekintve mérvadónak a fiatalok társadalmi helyzetének meghatározásában. A kultúrát olyan aktusként értelmezték, amely az adott osztályhoz tartozók közös rítusát fejezi ki, túlmutatva az egyszerű fogyasztási gyakorlatokon. E kontextusban a kulturális fogyasztás kollektív jellege olyan tényezővé vált, amely hatalommal ruházta fel annak gyakorlóit. A szubkultúra-elméletek központi elemeként jelenik meg az ellenállás, amelyet elsősorban a munkásosztály kulturális fogyasztásával, az iskola elutasításával, a „semmittevással” vagy a territorializmussal hoztak összefüggésbe. A későbbi szubkultúra-elméletek (a nyolcvanas és kilencvenes években) az osztályhelyzettől függetlenül törekedtek a kulturális fogyasztás vizsgálatára, elismerve ugyanakkor, hogy a fogyasztásnak továbbra is hatása van a társadalmi pozícióra, de nem kizárólagos módon. A szubkultúra-kutatás kritikája mentén alakult ki a posztszubkultúra-kutatás, amely a kulturális fogyasztást nem osztály-, hanem ízlésalapúan írta le. Ezt a megközelítést az egyének önkifejezési vágya hívta életre. Az ízlés vizsgálatát sokan bírálták, mivel úgy vélték, hogy az elmélet figyelmen kívül hagyja az osztály, jövedelem és lakóhely változóit, ami egysíkú látásmódot eredményez. Ezzel szemben az elmélet támogatói az ízlést az önkifejezés eszközének tekintették, amely lehetőséget biztosít a fiataloknak a mainstreamtől

való eltávolodásra (Szanyi-F, 2018). A hetvenes években megjelentek az átmenetelméletek, amelyekben központi szerepet kapott az iskolából a munkaerőpiacra történő átmenet problémaköre. Az átmenetelmélet választ adott a szubkultúra-kutatásokkal szemben megfogalmazott kritikákra, amelyek szerint azok képtelenek voltak megragadni a "többség" tapasztalatait. A nyolcvanas évekre ez a megközelítés vette át a domináns magyarázó paradigma szerepét az ifjúságkutatásban. Az elmélet fókuszpontja a munkaerőpiacra történő belépés, mivel ez teszi lehetővé a fiatalok számára az önálló egzisztencia kialakítását és az önálló családalapítást. A kilencvenes és kétezres évekre nyilvánvalóvá vált a fiatalok átmeneti életszakaszának kitolódása, ami megkérdőjelezte az átmenetelmélet alkalmazhatóságát. Ennek következtében az ifjúságkutatásokban mind nagyobb szerepet kapott a generációs elmélet, amely tágabb kontextusba helyezi a fiatalok életét és döntési nehézségeit (Szanyi-F, 2018).

A generációs elméletek gyökerei igen korai időszakra nyúlnak vissza, alapjait már 1952-ben megfogalmazták. Az elmélet újrafelfedezése a 2000-es évek elején történt, amikor már longitudinális vizsgálatok keretében alkalmazták. A generációs elmélet a társadalmi változások megragadására törekszik, és ezek fiatalokra gyakorolt hatását elemzi (Szanyi-F, 2018). Mannheim eredeti koncepciója szerint a generáció formálódásának forrása a meghatározott életfázisokon keresztül megélt közös tapasztalat, amely alapján minden generáció különbözik az őt megelőző és az őt követő generációktól (Mannheim, 1952). A generációk tagjai kollektív identitással rendelkeznek, amelynek alapjául az adott társadalmi szituációkhoz kapcsolódó tapasztalatok szolgálnak. Ez a kollektív tudat állandó, nem szűnik meg az életkor előrehaladtával sem. Következésképpen a generációs elméletek középpontjában azok a közös sajátosságok állnak, amelyek egy adott korosztályba tartozó csoportot összekötnek, és amelyek hatást gyakorolnak a fiatalok életükkel kapcsolatos döntéseire (Szanyi-F, 2018). A generációs elmélet mellett kialakult Arnett (2000) „emerging adulthood” megközelítése is, amely a felnőttkorba való belépés egy sajátos fázisát írja le. Az elmélet lényege, hogy a biológiai érettség és a társadalmi érettség egyre inkább elválik egymástól, az utóbbi kitolódik a fiatalok életében. Arnett külön életfázisként tekint erre az időszakra, amely a próbálkozás periódusának tekinthető. A szerző értelmezésében ez az időszak a felnőtt szerepek (tanulmányok befejezése, stabil állás, családalapítás) átvétele helyett egy olyan

periódus, amikor a fiatalok egyfajta kísérletezést folytatnak mind szakmai, mind magánéletükben. Arnett öt alapvető határozott meg, amelyek alapján a fiatalok ebbe az életszakaszba sorolhatók:

1. Az identitás felfedezése
2. Instabilitás
3. Átmenetiség érzése
4. Én-központúság
5. Lehetőségek felfedezése

3.2. Globális Ifjúsági Jólét Index

A Global Youth Wellbeing Index a fiatalok jóllétét, környezetét és sikerességét vizsgálja, kitérve az oktatás, egészség, gazdasági lehetőségek és az állampolgárság kérdéskörére is. A Globális Ifjúsági Jóléti Index célja, hogy a kiválasztott országokban mélyrehatóbb és árnyaltabb képet nyújtson a fiatalok helyzetéről. A korábban felsorolt területeken túlmenően az index vizsgálja a nemek közötti egyenlőséget, a biztonság és védelem fontosságát, valamint az információs és kommunikációs technológiák jelenlétét az életükben. Az Index arra törekszik, hogy rávilágítson azon területekre, ahol az országoknak beruházásokat szükséges eszközölniük annak érdekében, hogy a fiatal generáció jövőbeli boldogulását elősegítsék (International Youth Foundation, 2017). A Globális Ifjúsági Jóléti Index 35 indikátort foglal magában, amelyek hét fő területet ölelnek fel:

- + nemek közötti egyenlőség,
- + gazdasági lehetőségek,
- + oktatás,
- + egészség,
- + biztonság,
- + állampolgári részvétel és
- + információhoz való hozzáférés.

A fiatalok jólléte enyhe javulást mutat az Index 2014-es eredményeihez viszonyítva. Az Index által vizsgált országokban a fiatalok az oktatás terén érték el a legjobb teljesítményt, különösen azokban az országokban, ahol a kormányok jelentősebb befektetéseket eszközöltek az oktatásba, illetve ahol az oktatás minősége és hozzáférhetősége magasabb szintű. Ugyanakkor hét Index-országban (a teljes minta közel negyede esetében) a fiatalok kevesebb mint 70 százaléka részesül középiskolai oktatásban (Latin-Amerikában ez az arány 80 százalék). A kiválasztott országokban megkérdezett fiatalok 74 százaléka úgy véli, hogy a jövőben képes lesz olyan munkát találni, amelyet szívesen végezne, míg 65 százalékuk úgy gondolja, hogy elegendő jövedelemre tud majd szert tenni. Figyelemre méltó azonban, hogy fordított összefüggés mutatkozik az egy főre jutó GDP és a fiatalok gazdasági kilátásai között. Minél magasabb volt az egy főre jutó GDP, annál kisebb valószínűséggel nyilatkozták a fiatalok, hogy jövőbeli életszínvonaluk kedvezőbb lesz, mint szüleiké. A megkérdezett fiatalok többsége támogatja a nők és férfiak közötti egyenlőséget. Az eredményekből az is kirajzolódik, hogy a fiatalok jelentős hányadára jellemző, hogy érzelmi és gondolati tényezők akadályozzák őket a tanulásban vagy a munkavégzésben, illetve sokan számoltak be állandó stressz jelenlétéről. Ennek fényében a szerzők szerint indokolt lenne a mentális egészségügyi ellátások hozzáférhetőségének javítása (International Youth Foundation, 2017).

4. Hazai ifjúságkutatási gyakorlatok

Az ifjúságkutatások terén Nyugat-Európában a hatvanas évektől kezdődően, a nyolcvanas évekre jelentős paradigmaváltás következett be, amelyet ifjúsági korszakváltásként jellemezhetünk. E korszakváltás központi elemei közé tartozik a társadalmi reprodukció átalakulása, az iskolai tudás felértékelődése, valamint az ifjúkor időbeli kiterjedése. E folyamatok eredményeként növekedett az ifjúság autonómiája, fokozódott a nemzedéki szerveződés jelentősége, és kiéleződtek a fiatalok és felnőttek közötti konfliktusok. Ennek következtében olyan koncepciók váltak meghatározóvá, amelyek az ifjúság kapcsán hosszú távú és társadalmilag biztosított individuális fejlődésről írtak.

A nyolcvanas évek második felétől Magyarországon is érzékelhetővé váltak a Nyugat-Európában megfigyelt jelenségek. A demokrácia és a piacgazdaság térnyerése a kilencvenes években a magyar fiatalok körében is felgyorsította azt a civilizációs korszakváltást, amelyet korábban a nyugat-európai fiatalok esetében figyeltek meg a kutatók (Gábor, 1995).

A hazai ifjúságkutatásban két markáns korszak különíthető el: egyrészt a múlt évszázad 60-as éveinek közepétől a 90-es évek végéig tartó periódus, másrészt az ezredfordulótól napjainkig terjedő időszak. Az ifjúságkutatás első korszakában az ifjúságot a társadalmi újratermelés egészébe ágyazva vizsgálták, amelyben kiemelt szerepet kapott a nemzedéki metszet. Ez lehetővé tette, hogy elkülönítsék a minden korosztályra, illetve kizárólag a fiatalokra ható társadalmi folyamatokat. Ezzel szemben az ezredforduló utáni kutatásokat az egygenerációs megközelítésmód jellemezte, amely során a mindenkori ifjúságot önmagában, a többi generációtól elkülönítve tanulmányozták (Harcza, 2020). Ez a szemléletváltás új perspektívákat nyitott az ifjúságkutatásban, ugyanakkor felvetette annak kérdését is, hogy mennyire lehet teljes képet alkotni az ifjúságról a tágabb társadalmi kontextus figyelembevételével.

4.1. Magyarországi ifjúságkutatások a 2000-es években

Magyarországon a társadalomtudományok a hetvenes években fokozott érdeklődést mutattak az ifjúsági korosztály változásainak vizsgálata iránt.

A hetvenes évek elején egy jelentős szociológiai vizsgálatra került sor, amely a fiatal korosztály életében több kulcsfontosságú kérdéskört vizsgált:

- + Gazdasági növekedés és modernizáció hatásai
- + Polgárosodás és középosztályosodás folyamata
- + Társadalmi hátrányok és szegénység megjelenése
- + Életmódváltozások
- + Értékszocializáció kérdései

E kutatás azonban nem jutott el szélesebb nyilvánosság elé, ami magyarázatot ad arra, hogy eredményei napjainkban is nehezen hozzáférhetőek.

A hetvenes és nyolcvanas évek folyamán rendszeresen végeztek a fiatalok helyzetére és problémáira összpontosító kutatásokat, ám ezek nem nyújtottak átfogó szociológiai jellegű eredményeket. A kilencvenes években az ifjúságkutatások gyorsan reagáltak a társadalmi átalakulással összefüggő ifjúsági korszakváltásra. A kutatók elemezték e változások előnyeit és hátrányait, törekedve arra, hogy átfogó képet nyújtsanak az új társadalmi kontextusban formálódó ifjúsági kultúráról és életmódról (Laki – Szabó – Bauer, 2001). Ez az időszak jelentős fordulatot hozott az ifjúságkutatásban, mivel a rendszerváltás után lehetőség nyílt olyan témák nyílt vizsgálatára is, amelyek korábban politikai vagy ideológiai okokból háttérbe szorultak. Az ifjúságkutatás így fontos szerepet játszott a társadalmi változások megértésében és dokumentálásában, különös tekintettel arra, hogy a fiatal generáció gyakran a legérzékenyebben reagál a társadalmi átalakulásokra.

4.1.1.1. Ifjúságkutatás 2000

Az első nagymintás ifjúságkutatásra Magyarországon 2000-ben került sor, amelyet az ezredfordulón bekövetkezett társadalmi és gazdasági változások tettek indokolttá. Az 1990-es évek végére és az ezredfordulóra stabilizálódtak olyan folyamatok, mint a kapitalista gazdasági rendszer kialakulása és az ezzel együtt járó magasabb munkanélküliség, amely különösen megnehezítette a fiatalabb korosztály munkaerőpiacra történő belépését.

Emellett gyors ütemben ment végbe a társadalom vagyoni és jövedelmi differenciálódása, amelynek következtében az emberek szűk csoportja rendkívül

nagy vagyona tett szert, míg jelentős számú egyén szegénységbe, deprivált helyzetbe került. Általánosságban megállapítható, hogy a rendszerváltást követően rövid időn belül olyan új társadalmi-gazdasági hatások és trendek jelentek meg, amelyekre a fejlett országoknak évtizedek álltak rendelkezésére az átálláshoz, míg Magyarországon ezek a jelenségek felhalmozódtak és jelentős hatást gyakoroltak a társadalomra. Mindezek következtében a rendszerváltást követően a generációs újratermelődés feltételei gyökeresen átalakultak az előző, államszocialista időszakhoz képest, ami indokoltá tette a fiatal korosztály mélyreható vizsgálatát (Szabó – Bauer – Laki, 2002).

Az Ifjúság2000 kutatás a 15-29 éves korosztályt reprezentáló 8000 fős országos mintán alapult. A minta területileg, nemek és korcsoportok szerint reprezentálta a vizsgált népességet. A kutatás kimondott célja volt, hogy alkalmas legyen statisztikai összehasonlításokra (családi háttér, szocio-demográfiai adatok, iskolai, foglalkozási és családalapítási út tekintetében), történeti összehasonlításra (értékrendszer, életmód alapján), valamint nemzetközi összehasonlításra (pl. iskolából munkába való átmenet, szabadidő- és sporttevékenység, politikához való viszony, fiatalok legégetőbb problémái). Emellett a kutatás eredményei felhasználhatóak voltak politikai-kormányzati szempontok és szociálpolitikai stratégiák tervezésére is. A 2000-ben készült kérdőív főbb témakörei a következők voltak:

- + Iskolai és foglalkozási életút
- + Családi háttér
- + Politikához való viszony, állampolgári ismeretek, demokráciához való viszony
- + Közérzet, elégedettség
- + Egészség, életmód, szabadidő- és sporttevékenység
- + Devianciák és veszélyeztetettség (alkohol, drog, dohányzás)
- + Ifjúsági kultúra, társas kapcsolatok
- + Élettervezés, jövőkép, érték- és normarendszer, vallásosság (Laki – Szabó – Bauer, 2001)

Ez a kutatás mérföldkövet jelentett a magyar ifjúságkutatás történetében, mivel átfogó és reprezentatív képet nyújtott az ezredforduló fiatal generációjának helyzetéről, értékrendjéről és kihívásairól.

4.1.1.2. Ifjúságkutatás 2004

Az Ifjúság2004 kutatás folytatta a 2000-ben megkezdett nagymintás ifjúságkutatási trendet, lehetővé téve a két vizsgálat eredményeinek összehasonlítását és a kutatási hullámok közötti változások mérését. A 2004-es felmérés több témakört dolgozott ki részletesebben, melyek a kérdőív fő témaköreit is alkották:

- + Társadalmi mobilitás
- + Iskolai életút
- + Egzisztenciális helyzet
- + Családi helyzet
- + Munkaerő-piaci jellemzők
- + Társadalmi közérzet, közérzeti attitűdök
- + Értékrend
- + Vallásosság
- + Kulturális fogyasztás
- + Egészség, életmód, szexualitás
- + Fogyatékoság
- + Sporthoz való viszony
- + Informatikai ismeretek

Bár a legtöbb téma szerepelt az előző hullámban is, új részek is megjelentek, és a társadalmi változások következtében egyes témakörök hangsúlya eltolódott a kutatók által kiemelten fontosnak ítélt kérdések felé (Bauer – Szabó, 2005). Az Ifjúság2004 szintén 8000 fős országos, a 15-29 éves korosztályt reprezentáló mintával készült, biztosítva az összehasonlíthatóságot a korábbi vizsgálatokkal. A korosztályt három csoportba sorolták: 15-19 évesek, 20-24 évesek és 25-29 évesek. A 18 év alattiak esetében a szülői hozzájárulás szükségessége miatt további két

alcsoporthoz hoztak létre, de az adatbázisban az eredeti három korcsoport szerint elemezték az adatokat. A mintavétel során négy településtípust különböztettek meg: Budapest, megyeszékhely, város és község. A kutatás módszertani újítása volt, hogy a 8000 fős mintát két 4000 fős almintára bontották, melyeken részben eltérő kérdőíveket alkalmaztak. Ez lehetővé tette, hogy bizonyos altémákat elegendő mélységben vizsgáljanak 4000 fős országos mintán, miközben az eredetileg tervezett kérdezési időt sem lépték túl. Az almintákból és az adatfelvétel során keletkező eltéréseket súlyozással korrigálták. A minta összeállításánál figyelembe kellett venni, hogy 2000 és 2004 között több mint 50 000 fővel csökkent a 15-29 éves magyar állampolgárok száma, ami leginkább a 20-24 éves korcsoportot érintette (Bauer – Szabó, 2005).

4.1.1.3. Ifjúságkutatás 2008

Az Ifjúság2008 kutatás a rendszerváltás óta a harmadik olyan nagyszabású kísérlet volt, amely a társadalomtudomány és a szociológia eszközeivel igyekezett leírni a társadalmi és gazdasági átalakulásoknak köszönhető változásokat és jellegzetességeket a generációs újratermelés folyamatában. Ez a kutatás több szempontból is továbbfejlesztette az előző két hullám módszertanát és tartalmi fókuszát. A 2008-as vizsgálat legjelentősebb módszertani újítása az volt, hogy a kvantitatív adatgyűjtést kvalitatív módszerrel, nevezetesen fókuszcsoportos vizsgálatokkal egészítette ki. Ennek célja az volt, hogy pontosabb és árnyaltabb képet kapjanak a fiatalok életében jelen lévő döntésekről és az azokat befolyásoló tényezőkről. Ez a módszertani bővítés lehetővé tette a statisztikai adatok mögött meghúzódó mélyebb összefüggések feltárását és a fiatalok motivációinak, attitűdjeinek alaposabb megértését. Az Ifjúság2008 kutatás az alábbi főbb témaköröket ölelte fel:

- + Társadalmi mobilitás
- + Iskolázottság
- + Egzisztenciális helyzet
- + Családi helyzet
- + Munkaerő-piaci jellemzők
- + Társadalmi közérzet, közéleti attitűdök
- + Helyi közélet és helyi politika

- + Ifjúsági szolgálatok
- + Vallásosság
- + Kulturális fogyasztás
- + Egészség, életmód, szexualitás
- + Sporthoz való viszony
- + Informatikai ismeretek (Szabó – Bauer, 2009)

A témakörök listája jól mutatja, hogy a kutatás igyekezett átfogó képet adni a fiatalok életének szinte minden fontos aspektusáról. Új elemként jelent meg a helyi közélet és helyi politika, valamint az ifjúsági szolgálatok vizsgálata, felismerve a lokális kontextus és az ifjúsági szolgáltatások jelentőségét a fiatalok életében. Az Ifjúság2008 lehetővé tette a korábbi két hullám eredményeivel való összehasonlítást, így nyolc év távlatában tudta vizsgálni a magyar fiatalok helyzetének alakulását. Ez különösen fontos volt annak fényében, hogy Magyarország 2004-ben csatlakozott az Európai Unióhoz, ami új lehetőségeket és kihívásokat hozott a fiatal generáció számára. A kutatás eredményei nemcsak a tudományos közösség számára voltak értékesek, hanem fontos inputot jelentettek a döntéshozók számára is az ifjúságpolitikai stratégiák és intézkedések kialakításában.

Az Ifjúság2008 kutatás módszertana és mintavételi eljárása jelentős mértékben támaszkodott a korábbi hullámok tapasztalataira, ugyanakkor több újítást is bevezetett. A kutatás első szakaszában 8076 fős, a 15-29 éves korosztályt reprezentáló országos felmérést végeztek. A minta összeállításánál több szempontot is figyelembe vettek:

- + Területi reprezentativitás (régiók szerint)
- + Településnagyság szerinti reprezentativitás
- + Korcsoportok szerinti reprezentativitás
- + Nemek szerinti reprezentativitás

A korcsoportok tekintetében, az Ifjúság2004 kutatáshoz hasonlóan, három csoportot különböztettek meg:

- + 15-18 évesek

- + 19-24 évesek
- + 25-29 évesek

A települések besorolásában azonban változás történt: hat településnagyság-kategóriát határoztak meg:

- + Budapest
- + Megyei jogú város
- + 5000 fő feletti település
- + 2000-4999 fő közötti település
- + 500-1999 fő közötti település
- + 500 fő alatti település

A kutatás módszertani újítása volt, hogy a 8076 fős mintát négy 2000 fős és két 4000 fős almintára bontották, és ezeken részben eltérő kérdőíveket alkalmaztak. Ez lehetővé tette, hogy bizonyos témaköröket mélyebben vizsgáljanak, miközben a teljes kérdőív hossza kezelhető maradt. A 2000 fős almintákon vizsgált főbb kérdéscsoportok:

- + Gyermekneveléssel, gyermekvállalással kapcsolatos attitűdök
- + Állampolgári tudat, demokratikus intézményrendszerbe vetett bizalom
- + Tanulással, hasznosítható tudással kapcsolatos attitűdök
- + Infokommunikációs eszközökkel való ellátottság
- + Médiafogyasztás
- + Információs társadalomra vonatkozó kérdések

A 4000 fős almintákon a kulturális fogyasztással és szabadidős tevékenységekkel kapcsolatos kérdések szerepeltek. A teljes 8000 fős mintának átadott önkitöltős kérdőív érzékenyebb témákat érintett:

- + Droghasználat
- + Szexuális szokások
- + Alkohol- és dohányfogyasztás
- + Pártpreferencia

- + Tiltakozásokon való részvétel (Szabó – Bauer, 2009)

Ez a differenciált kérdőív-struktúra lehetővé tette, hogy a kutatók átfogó képet kapjanak a magyar fiatalok életének különböző aspektusairól, miközben az érzékenyebb témákat is megfelelő módon tudták vizsgálni. Az Ifjúság2008 kutatás így nemcsak a korábbi hullámok eredményeivel való összehasonlítást tette lehetővé, hanem új területeket is feltárt, gazdagítva ezzel a magyar ifjúságkutatás tudásbázisát.

Mint említettük, az Ifjúság2008 kutatás jelentős módszertani újítása volt a kérdőíves adatgyűjtés kiegészítése fókuszcsoportos vizsgálatokkal. Összesen 18 fókuszcsoport került lebonyolításra, ahol a résztvevők kiválasztásánál a cél a minél sokszínűbb élethelyzetben élő magyarországi fiatalok véleményének megismerése volt. Így törekedtek arra, hogy minden csoport legyen nemileg vegyes, de korosztályi tekintetben homogén összetételű. A fókuszcsoportok fő témái:

- + A fiatalok céljai és jövőképe
- + Vélemények az őket körülvevő társadalmi környezetről

Speciális blokkok (a csoportok egy-egy harmadában):

- + Szakképzési elvárások
- + Egyéni életutak, pályaképek, pályaválasztás
- + Szakképzési mobilitás, migráció
- + Munkahely-választási mobilitás, migráció

A kutatás során két további fókuszcsoportot szerveztek olyan szülők részvételével, akiknek gyermekei felső tagozatos korúak és közvetlenül iskolaválasztás előtt állnak. E beszélgetések létjogosultságát az adta, hogy ebben az életkorban a szülők még jelentős befolyással bírnak gyermekeik pályaválasztási döntéseire, így nagymértékben meghatározzák, milyen képzési irányba indulnak el a fiatalok. A vizsgálat kiegészült három olyan csoportbeszélgetéssel is, amelyekben fiatalokkal foglalkozó szakemberek vettek részt. E beszélgetések során kiemelt figyelmet fordítottak a fiatalok pályaválasztási és munkahelyválasztási motivációinak, valamint mobilitási hajlandóságának feltérképezésére. E kvalitatív módszerek alkalmazása lehetővé tette, hogy a kutatók mélyebb betekintést nyerjenek a

fiatalok életpályáját befolyásoló tényezőkbe, mind a családi háttér, mind a szakmai támogatás szempontjából (Szabó – Bauer, 2009).

Az Ifjúság2008 kutatás ezen kvalitatív komponense jelentősen gazdagította a kvantitatív adatokból nyert képet, és lehetővé tette a fiatalok helyzetének és véleményének mélyebb, árnyaltabb megértését. Ez a komplex módszertan példaértékű lehet jövőbeli ifjúságkutatások számára is, hiszen ötvözi a nagymintás felmérések statisztikai erejét a fókuszcsoportos vizsgálatok mélységével és rugalmasságával.

4.1.2. Kutatások a 2010-es évektől napjainkig

4.1.2.1. Ifjúság 2012

A 2010-es években folytatódott a 2000-ben elindított, négyévente megvalósuló ifjúságkutatások sorozata. A Magyar Ifjúság 2012 kutatás során ismét 8000, 15-29 éves fiatallal készítettek kérdőíves interjúkat. A minta régió, településtípus, életkor és nem alapján reprezentatív volt a 15-29 éves magyar népességre nézve. A 2012. évi ifjúságkutatás keretei azonban jelentősen módosultak az első három hullámhoz képest. Míg az ezredfordulón indult Ifjúság kutatássorozat állami megrendelésre és finanszírozással valósult meg, kifejezetten a kormányzati munka kutatási eredményekkel való megalapozása céljából, addig 2012-re a helyzet megváltozott. A korábbi állami szervezetek – Mobilitás, Nemzeti Családügyi és Szociális Intézet – helyett a Kutatópont jelent meg a kutatás megvalósítójaként, és az állami forrás hiányában a kutatás finanszírozását piaci támogatások biztosították. A Magyar Ifjúság 2012 kutatás során alkalmazott kérdőív tematikus blokkjai között szerepeltek a következők:

- + Család és gyermekvállalás;
- + Oktatás;
- + Munkaerőpiac;
- + Külföldi munka és tanulás;
- + Politikai attitűd;
- + Média;
- + Politika;

- + Vallás;
- + Szexualitás és drog;

További lényeges módszertani újítást jelentett, hogy 2012-ben már nem papíralapú lekérdezés történt, hanem lappal végzett személyes adatfelvétel, úgynevezett CAPI (Computer Assisted Personal Interview) módszerrel. E módszer jelentős előnyökkel bír a papíralapú lekérdezéshez képest: lehetővé teszi a strukturáltabb kérdőívtartalmak és ugrások precízebb kivitelezését, minimalizálja az adathiányt, és rövidebb időt vesz igénybe. Emellett a kitöltött kérdőívek azonnal egy központi szerverre érkeznek, így azonnal ellenőrizhetővé és feldolgozhatóvá válnak. A korábbi kutatásokkal ellentétben, amikor többféle almintával dolgoztak, 2012-ben egyetlen 8000 fős mintát alkalmaztak alminták nélkül. Ezt a CAPI módszerű kérdezés tette lehetővé, amely egyszerűsítette a kérdezési folyamatot. E mintanagyság legfőbb előnye, hogy a teljes kérdőívet le tudták kérdezni mind a 8000 résztvevőtől, ami átfogóbb és részletesebb képet nyújtott a magyar fiatalok helyzetéről és véleményéről (Székely, 2013).

4.1.2.2. Ifjúság 2016

A Magyar Ifjúságkutatás 2016 nagymintás adatfelvétele oly módon valósult meg, hogy eredményei összevethetőek legyenek a korábbi kutatásokéval. E vizsgálat a magyarországi, valamint a határon túli magyar fiatalok élethelyzetét és életmódját tárta fel hasonló tematika mentén. A magyarországi ifjúságot vizsgáló 2016-os felmérés 8000 fős mintája országosan reprezentatív volt a 15-29 éves korosztályra nézve nem, életkor, iskolai végzettség, településtípus és régió szerint. Ez biztosította az összehasonlíthatóságot a 2000-ben indult ifjúságkutatás-sorozat valamennyi hullámával. A külhoni minta a környező országok 15-29 éves, magukat magyar nemzetiségűnek valló fiataljaiból állt. E populációból 4000 fős, nem, életkor és lakóhely alapján reprezentatív mintát vettek. A külhoni minta esetében magyarnak tekintették azokat a fiatalokat, akik megfelelő szinten beszélik a magyar nyelvet, azaz képesek megérteni a magyar nyelvű kérdőívet és arra magyar nyelven válaszolni. A minta összetétele a következőképpen alakult:

- + 1000 fő Szlovákia (Felvidék),
- + 500 fő Ukrajna (Kárpátalja),
- + 2000 fő Románia (Partium, Belső-Erdély és Székelyföld),

- + 500 fő Szerbia (Vajdaság) területéről (Székely, 2016).

A 2016. évi kutatás során a magyar kérdőív az alábbi témaköröket ölelte fel:

- + Munka, munkanélküliség, külföldi munkavállalás;
- + Tanulás (külföldi tanulmányok);
- + Jövedelmi és vagyoni helyzet;
- + Lakhatás és az egyenlőtlenségek területei a fiatalok életében;
- + Életmód, szabadidő-eltöltés, médiafogyasztás;
- + Kockázati magatartásformák;
- + A fiatalok önképe, a közösségek szerepe, politikai attitűdök és részvétel;
- + Az ifjúság legégetőbb problémái;
- + Identitás (Székely, 2016).

A kérdőív terjedelmének csökkentése érdekében, a 2008-as gyakorlathoz hasonlóan, almintákat alkalmaztak. Ez azt jelentette, hogy létezett egy közös, minden megkérdezett által kitöltendő rész, valamint négy al minta, melyekbe egyenként 2000 főt kérdeztek meg. A külhoni kérdőívek tematikailag megegyeztek a magyarországi kérdőívvel az összehasonlíthatóság érdekében, ugyanakkor helyi vonatkozású témák is helyet kaptak a kérdések között. E kérdőívek tartalmaztak olyan, a külhoni régiókban releváns kérdéseket, melyek elsősorban a helyi magyar közösséghez, valamint a többségi társadalomhoz és Magyarországhoz való viszonyulást mérték a külhoni fiatalok körében. A magyarországi minta esetében a kérdőív kitöltése átlagosan 40 percet vett igénybe, amit jelentősen megkönnyített a táblagéppel támogatott kérdezési mód (TAPI). Ez a technológia a kérdezőbiztosok munkáját hatékonyabbá tette, mivel automatikusan a megfelelő kérdésre navigált, kiküszöbölve a papíralapú kérdőívek manuális kezelésének szükségességét.

A külhoni magyarokkal folytatott felmérések időtartama ennél számottevően hosszabb volt. Erdélyben az átlagos kitöltési idő 55 perc, Kárpátalján 63 perc, míg a Vajdaságban 70 perc volt. Ez a különbség részben az adott célcsoportokhoz illesztett kiegészítő kérdéseknek tulajdonítható. Kivételt képezett a Felvidék, ahol a kérdezés átlagosan 37 percet vett igénybe, köszönhetően annak, hogy itt is táblagépes módszert alkalmaztak. A többi külhoni területen ezzel szemben

papíralapú (PAPI) módszert használtak. A nagymintás kvantitatív kutatások előnye, hogy pontosabb becslésre adnak lehetőséget. A magyarországi ifjúságkutatás során a 8000 fős mintára vonatkozóan 95 százalékos megbízhatósági szinten +/- 1,12 százalékos mintavételi hibával számoltak. Fontos megjegyezni, hogy az eltérő mintanagyság eltérő mintavételi hibát eredményez, így a külföldi adatfelvételtől származó becslések esetében a konfidencia-intervallum lényegesen szélesebb volt, mint a magyarországi minta esetében (Székely, 2016).

4.1.2.3. Ifjúságkutatás 2020

Az ifjúságkutatás 2020-ban ismét 8000 fő megkérdezésével zajlott a 15-29 éves korosztály körében, mely reprezentatív mintát alkotott nem, életkor, iskolai végzettség, településtípus és régió szerint. A 2016-os kutatáshoz hasonlóan 2020-ban is táblagéppel támogatott kérdezési módot (TAPI) alkalmaztak a magyarországi ifjúsági minta esetében. A kérdőívet négy, egyenként 2000 főt tartalmazó almintára bontották, amelyekben különböző témakörök szerepeltek. Ez a módszer lehetővé tette, hogy az egyes kérdőívek kitöltési ideje ne növekedjen túlzott mértékben. Az almintákhoz tartozó blokkok átlagos kitöltési ideje a következőképpen alakult:

- + „Lila” blokk: átlagosan 43 perc
- + „Zöld” blokk: 42 perc
- + „Sárga” blokk: szintén 42 perc
- + „Kék” blokk: 41 perc (a legrövidebb) (Székely, 2021a)

A 2020-as ifjúságkutatás nyolc főbb témakört ölelt fel:

- + Élethelyzet
- + Társadalmi újratermelés
- + Életmód
- + Integráció
- + Digitális kultúra
- + Jövőképek
- + Kérdőbiztos kérdései
- + Koronavírus-járvánnyal kapcsolatos kérdések (Székely, 2021a)

A 2020-as kutatás során kiemelt hangsúlyt fektettek a generációs perspektívára, tekintettel arra, hogy a koronavírus-járvány globális élményként jelent meg, és különösen erősen kapcsolódott az ifjúsághoz. A pandémia jelentősen befolyásolta azokat a szocializációs ágenseket, amelyek egy nemzedék sajátos karakterét formálják.

A Covid-19 járvány mélyreható hatást gyakorolt a fiatalok szocializációs színtereire. A család befolyásoló szerepe intenzívebbé vált, míg a másodlagos terek, mint a munka és az iskola, átalakultak, és helyüket egyre inkább átvették a virtuális terek. A szabadidő eltöltésében is nagyobb hangsúlyt kaptak az online megoldások, miközben a fizikai kontaktusok jelentősen visszaszorultak.

A 2020-as vizsgálat eredményei alapján a 15-29 évesek háromnegyede hajadon/nőtlen, az ezredforduló óta az egyedülállók aránya folyamatosan növekedett. A kutatás rávilágított arra, hogy a fiatalok körében a párkapcsolat hiánya sokkal kevésbé választás kérdése, mint adottság. A nem házasok majdnem háromnegyede szeretne a jövőben házasságban élni. A házasságpárti attitűd a megkérdezett fiatalok 60 százalékára jellemző, ugyanakkor a párkapcsolat kialakítását nem tartják egyszerűnek. A 15-29 éves fiatalok nagy része még nem rendelkezik gyermekkel, de többségében fontosnak érzik, hogy legyenek gyermekeik. Az elmúlt évtizedben nőtt a munkaerőpiacon jelen lévő fiatalok aránya, a munkanélküliség és elhelyezkedési nehézségek nemzedéki problémaként való azonosításával való egyetértés pedig csökkent. Jelentősebb változás következett be az elmúlt két évtized során a digitális térben való jelenlét kapcsán is. Nem meglepő módon 2020-ra a kapcsolatok, a tartalomfogyasztás, illetve a szabadidő-eltöltés is nagyrészt átkerült az online felületekre. Látványosan pozitív elmozdulás következett be a szubjektív anyagi helyzet megítélésében, a beosztással jól kijövők aránya növekedett, a nélkülözések között élők aránya pedig 1 százalékra esett vissza. Mindent egybevetve és részterületenként (munkavállalási, tanulási lehetőségekkel, anyagi helyzettel) elégedettebbek a 15-29 évesek, mint egy évtizeddel ezelőtt. Egyedül a baráti és partnerkapcsolataik terén fejeztek ki elégedetlenséget, az egy évtizeddel korábbi eredményekhez képest is alacsony értéket mutatva. A koronavírus-járvány negatív hatásai miatt felmerült a kutatókban is, hogy milyen módon befolyásolhatta az ifjúság életét, vajon ettől járvány-nemzedéknek nevezhető-e a fiatalok csoportja. A 2020-as ifjúság kutatás

eredményei alapján a fiatalok kevesebb mint fele érzékelt az életében a koronavírus-járvány hatását, jellemzően nem az életük teljes spektrumán, hanem egy-egy konkrét területén. Az adatok alapján a Covid-19 járvány fokozódása statisztikai értelemben nem hozott létre egy újabb generációt, mindamellett, hogy jelentős hatást gyakorolt a fiatal korosztály tagjaira, elsősorban az online térben való jelenlét növekedésével. Továbbá a magyarországi fiatalok körében a mentális egészség és az anyagi helyzet tekintetében van mérhető hatása a koronavírus-járványnak (Székely, 2021b).

4.1.2.4. Magyar Fiatalok 2021 – egy nemzetközi kutatás

A Friedrich-Ebert-Stiftung támogatásával 2021-ben egy nemzetközi ifjúságkutatási projekt keretében valósult meg a Magyar Fiatalok 2021 felmérés. A kutatás hét országra terjedt ki, magában foglalva a visegrádi és a balti országokat. A projekt célja az volt, hogy egységes módszertannal és kérdésekkel tárja fel a 15-29 éves korosztály értékrendjét, véleményeit és egyéni preferenciáit.

A koronavírus-járvány okozta bizonytalanság miatt a Magyar Fiatalok 2021 adatfelvétele a személyes megkérdezés helyett online módszerrel zajlott. Ez a döntés indokoltnak bizonyult, tekintettel arra, hogy a fiatal korosztály aktívan jelen van az interneten. A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság adatai szerint 2021-ben az internethasználók aránya a 15-24 évesek körében 93,5 százalék, míg a 25-40 éveseknél 92,4 százalék volt. A kvantitatív adatgyűjtést kvalitatív eszközökkel egészítették ki: a magyarországi válságrégiókban, hátrányos helyzetű fiatalok részvételével fókuszcsoportokat szerveztek és egyéni mélyinterjúkat készítettek.

A kutatásba olyan 15 és 29 év közötti magyar állampolgárokat vontak be, akik rendelkeztek internet-hozzáféréssel és beszéltek magyarul. Az 1500 fős mintát az Ipsos Online Access Panelből vették, és életkor, nem, valamint régió szerint kvótás mintavétellel alakították ki, biztosítva ezzel a célcsoport megfelelő reprezentációját e változók mentén. A felmérés kitöltése átlagosan 17 percet vett igénybe.

A kérdőív fő témakörei között szerepeltek a fiatalok oktatással és munkahelyválasztással kapcsolatos preferenciái, a családi és baráti kapcsolatok fontossága, a személyes értékrend – beleértve az egyéni félelmek feltérképezését – , a politikai beállítottság, illetve a vallásosság.

A kvalitatív kiegészítő kutatás 10 mélyinterjút és 3 fókuszcsoportot foglalt magában. A fókuszcsoportokat életkori bontásban szervezték meg, lehetővé téve az egyes életkori sajátosságok markánsabb megjelenését a válaszokban. A 14-18 éves korcsoportnál az iskolai végzettség, az érettségi és az első döntéshozatali folyamatok – például a jövőbeli képzések és szakma kiválasztása – álltak a középpontban. A 19-24 évesek esetében az önállóvá válás és a szülői házból való elköltözés kapott kiemelt figyelmet. A 25-29 éveseknél pedig a diploma megszerzése, a munkába állás és a családtervezés megkezdése jelentették a fő vizsgálati területeket (Bíró-Nagy – Szabó, 2021).

4.2. Főbb módszertani változások az ifjúságkutatásban

A magyarországi ifjúságkutatás jelentős fejlődésen ment keresztül az ezredforduló óta. A Nemzeti Ifjúságkutató Intézet megalakulásával lehetővé vált nagymintás ifjúságkutatási programok indítása. Az első ilyen kutatás, az Ifjúság2000, 8000 fő 15-29 éves fiataalt kérdezett meg, átfogó képet nyújtva a rendszerváltás óta az ifjúság körében bekövetkezett változásokról. Ezt követte a MOZAIK2001 kutatás, amely a határon túli magyar és a velük egy térségben élő többségi nemzethez tartozó fiatalokat vizsgálta, öt régióból összesen 7500 fő bevonásával. Az Ifjúság2004 kutatásban kiemelt témaként jelent meg a fiatalok viszonyulása a fogyatékkal élőkhez. A 2008-as nagymintás adatfelvétel már kvalitatív kutatással is kiegészült, középpontba helyezve a politikai szocializáció kérdését. A Nemzeti Ifjúságkutató Intézet megszűnése után a Társadalomkutató Kft. és a Kutatópont Kft. folytatta a munkát. A Magyar Ifjúság 2012, valamint a 2016-os és 2020-as kutatások a korábbi nagymintás ifjúságkutatások hagyományát követték, összehasonlítható módon készültek el. 2016-ban és 2020-ban egyaránt 12 ezer 15-29 évessel készült kérdőíves felmérés, ebből 8000 fős minta Magyarországon, 4000 fős minta pedig a külföldi magyar fiatalok körében.

A nagymintás ifjúságkutatások tematikus felépítése folyamatos kihívást jelent a kutatók számára. A trendek vizsgálhatósága és az aktuális, fiatalságot érintő kérdések egyaránt fontosak, de 2000 és 2020 között a hangsúly inkább a témák követésére helyeződött. A kérdőívek felépítését jól jellemzi a kérdésszám és az adatfelvétel során rögzített kérdőív hossz. A kitöltési idő 2008-ban átlagosan 66 perc, 2012-ben 70 perc, 2016-ban 41 perc, 2020-ban pedig 43 perc volt.

Az alkérdések, vagy itemek száma az utolsó négy hullámban körülbelül 1000 körül stabilizálódott.

2004-től kezdve osztott mintákkal is dolgoztak az ifjúságkutatásban, ami különböző kérdőív-szenáriók lekérdezését jelentette. Ez a módszer 2008-ban került kidolgozásra, és azóta is alkalmazzák. A rendszer négyszer 2000 fős mintát használ, ami lehetővé teszi a kérdőív jelentős bővítését. Az alminták bevezetésének fő oka a kérdezettek türelmének és kitartásának csökkenése a hosszú kérdőíves kutatások során.

A 2000-2020 közötti ifjúságkutatásokban négy kiemelt téma volt mindegyik hullámban jelen: demográfiai alapváltozók; a családalapítással, gyermekvállalással kapcsolatos kérdéskörök; az iskolai és a munkaerőpiaci életút; valamint a társadalmi közérzet és politika. Az egyes kutatások között azonban változott a vizsgált témák súlya. Az ezredforduló óta legjelentősebben a digitális kultúrára vonatkozó kérdések száma nőtt, míg a legnagyobb csökkenés a kockázati magatartásokkal kapcsolatos témáknál következett be.

Az ifjúságkutatások mintaválasztásának módszerei nem változtak 2000-2020 között. A cél minden esetben az volt, hogy a minta minél több szempont alapján reprezentálja a célcsoportot, vagyis a kutatás eredményei minél pontosabban jellemezzék a 15-29 éves fiatalokat. A minták kialakítása hasonló szempontok alapján történt, melyhez a régiókról rendelkezésre álló adatokat és statisztikákat használták fel. A magyarországi minta elkészítéséhez minden esetben a Belügyminisztérium adatállományát használták, melyben településenként lebontva jelentek meg az érvényes lakóhellyel rendelkező és az adott korcsoportba tartozó férfiak és nők, születési évenként tagolva.

A mintavétel rétegzett valószínűségi mintavétel módszerével történt. Első lépésben a vizsgálandó települések, második lépésben pedig az adott települések felkeresendő címeinek kiválasztása történt meg. Az elsődleges mintavételi keretet a magyarországi települések listája alkotta, a második keretet pedig a kiválasztott településeken élő olyan 15-29 éves fiatalok, akik Magyarországon állandó lakóhellyel rendelkeztek a mintavétel idején. A településeket rétegekbe sorolták földrajzi elhelyezkedésük és a településen élő fiatalok száma alapján, összesen 95 réteget kialakítva. Ezután rétegenként véletlen mintát vettek a települések közül, 346 települést kiválasztva. A második lépcsőben a kiválasztott településeken az

adott réteg elemszámával arányos módon a Belügyminisztérium lakcímnnyilvántartási adatbázisából véletlen valószínűségi mintavétellel kerültek kiválasztásra azok, akik a mintába kerültek.

Az Ifjúság2008 kutatástól kezdve jó gyakorlattá vált a mintavétel során négy településmintát (4 x 2000 fő) kialakítani, melyek külön-külön is leképezik az ország településstruktúráját regionális elhelyezkedés és településnagyság szerint. Ennek következtében a négy 2000 fős alminta és az összeillesztett 8000 fős minta is reprezentatív a 15-29 éves korosztályra vonatkozóan nem, életkor, iskolai végzettség, településtípus és régió szerint (Székely, 2021b).

5. Szakértői interjú

Az ifjúságkutatások hazai gyakorlatának mélyrehatóbb megismerése céljából egy ifjúságkutatóval folytatott interjú során megvitattuk a magyar ifjúságkutatás területi sajátosságait, módszertani kérdéseit, az egyes kutatási hullámok változásait és a lehetséges jövőbeli irányait. A megszólított szakértő az ezredforduló környékén kezdett az ifjúságkutatással foglalkozni, jelentősebb szerepet pedig másfél évtizede tölt be e tudományterületen.

Alanyunkat egyfelől az ifjúságkutatások múltja és háttere felől kérdeztük. Az előbbieket az alábbi adalékinformációkkal egészítette ki vagy épp erősítette meg: Elmondása szerint az Ifjúságkutató Intézet 2012-es megszűnését követően, valamint az országot is érintő gazdasági világválság következtében nem állt rendelkezésre elegendő pénzügyi forrás arra, hogy a korábbi három (2000, 2004, 2008) nagymintás ifjúságkutatáshoz hasonló vizsgálat valósulhasson meg. Ennek eredményeként az 2012-es ifjúságkutatás volt a kutatássorozat első olyan hulláma, amely nem állami finanszírozásból valósult meg. Eltért a 2008-as kérdőív gyakorlatától abban a tekintetben is, hogy az ott bevezetett almintás lekérdezés helyett ismét 8000 fős mintán történt a teljes kérdőív felvétele. Ugyanekkor a hagyományos papíralapú kérdőíves módszer helyett áttértek a gyorsabb adatfelvételt biztosító CAPI (Computer Assisted Personal Interviewing) módszer alkalmazására. A későbbi ifjúságkutatási hullámok esetében is jelentős módszertani változások történtek. A 2016-os és 2020-as kutatások már európai uniós forrásokból valósultak meg, és mindkét kutatás esetében külföldi vizsgálatok egészítették ki a 8000 fős magyarországi mintát. 2016-ban visszatértek a 2008-ban is alkalmazott almintás módszerhez, amelynek keretében bizonyos kérdésblokkokat 2000 fős részmintákon kérdeztek le. Ez a módszer csökkentette a kérdezési időt, és hatékonysága miatt 2020-ban is alkalmazták. A másik jelentős módszertani változás a kérdéshez használt címek kiválasztásában történt. Míg 2008-ban és 2012-ben a kérdezőbiztosok alkalmazhattak kvótázást, 2016-ban ezt már nem engedélyezték számukra. Így 2016-tól a főcímen történő sikertelen kérdés esetén a kérdezőbiztos három pótcímet kapott, amelyek közül kiválaszthatta, hogy melyikre megy el. A szakértő kiemelte, hogy a technológia fejlődésével egyszerűbbé vált a kérdezőbiztosok munkájának ellenőrzése is. 2016-ban már GPS-szel is követték a kérdezőbiztosok útvonalát, és ezt a módszert a

2020-as kérdőív lekérdezésénél is alkalmazták. Érdekes megfigyelésként emelte ki, hogy a 2020-as kutatás során a fiatalok elérése könnyebbnek bizonyult, mint a 2016-os hullám esetében. Ennek valószínűsíthető oka a Covid-19 járvány volt, mivel ebben az időszakban sok fiatal visszaköltözött a lakcímkártya szerinti lakhelyére.

A szakértőt arról is megkérdeztük, hogy azokban a kutatásokban, amelyekben részt vett, milyen témaköri keretekkel rendelkeztek, és hogyan alakultak ki azok a témák és struktúrák, amelyek végül a kérdőíveket alkották. Elmondása szerint a 2012-es kutatás elsődleges célja a korábbi kutatási hullámok folytatása volt, ezért nagymértékben támaszkodott a 2008-as kérdőívre és annak témáira. A 2016-os és 2020-as kutatások pályázati forrásból valósultak meg, így előzetes dokumentációval és kutatási tervvel is rendelkeztek. E két utolsó ifjúságkutatás témáinak egyeztetése összetettebb folyamat volt, mint korábban, mivel az Új Nemzedék Központ és a Minisztérium is megfogalmazott elképzeléseket, erős megrendelői igényt támasztva a kérdőív felépítésével kapcsolatban. Ez a két kutatás társadalmi egyeztetést is magában foglalt, így a kérdőív kialakítása több körben, iteratív módon történt.

Szakértőnk szerint az ifjúságkutatási projekt egyedülálló abban a tekintetben, hogy hat alkalommal, kisebb-nagyobb eltérésekkel, de egységes keretrendszerben valósult meg. Ennek következtében az adatai hasonlatossá váltak más, évtizedes távlatokban folyó longitudinális vizsgálatokhoz. A kutatás jelentősége abban rejlik, hogy számos témát ölel fel konzisztens módszertannal, megerősítve a mindennapi tudást, és emellett alapot teremt további kutatásokhoz is. Példaként említhető a digitális tér használatának gyakorisága vagy a médiumok időbeli változása, amelyek jól nyomon követhetők ebben a négyévente ismétlődő kutatássorozatban, ami más tudományterületek számára is értékes információforrást jelenthet. A hazai ifjúságkutatások előnyei közé sorolható, hogy egyrészt elérték, hogy a szakma és a döntéshozók egyaránt várják és hasznosítják az eredményeit. Másrészt, hogy a kutatás eredményei – bizonyos feltételekkel – ingyenesen hozzáférhetőek mások számára. A hozzáférhetőség feltétele mindössze annyi, hogy a vizsgálat eredményeiből először a kutatásban résztvevők publikálhatnak adatokat. A kutatás gyengeségének tekinthető azonban a viszonylag alacsony gyakorisága, ami a kérdőív nagy terjedelmével magyarázható. Emiatt nem lehetséges évente elvégezni

a felmérést, így friss adatok csak négyévente állnak rendelkezésre az ifjúságról. Emellett a kutatás költségigényes, mivel nagy mintával készül, bár a szakértő szerint érdemes lenne megfontolni, hogy kisebb mintával is hasonlóan megbízható eredményeket lehetne-e kapni. A szakértő véleménye szerint kihívást jelent az ifjúságkutatásban az ifjúság korcsoportjának esetleges kibővítése, ami kérdéseket vet fel a kutatás korábbi hullámainak eredményeivel való összehasonlíthatósággal és összességében a jövőjével kapcsolatban is. Az interjúalany hangsúlyozta, hogy fontos lenne az ifjúságkutatás közkinccs jellegének megőrzése, biztosítva a széles körű hozzáférhetőséget. Hozzátette azonban, hogy nem aggódik a hazai ifjúságkutatás jövőjével kapcsolatban, mivel úgy véli, hogy megvan az a motivált kutatói bázis, amely elkötelezett a jövőbeni ifjúságkutatások folytatása mellett, ezáltal várhatóan biztosított a két évtizede folyó kutatássorozat jövője.

6. A hazai ifjúságkutatás előnyei

A magyar ifjúságkutatások tehát kiemelkedő jelentőségűek, amelynek okai a következőkben foglalhatók össze legtömörebben:

- + A kutatások több évtizedes múltra tekintenek vissza, ami lehetővé teszi a hosszú távú trendek megfigyelését és elemzését.
- + A rendszerint 8000 fős minta, amely nem, életkor, iskolai végzettség, településtípus és régió szerint reprezentálja a 15-29 éves korosztályt, kivételesen részletes és megbízható adatokat biztosít. Ez nemzetközi összehasonlításban is kiemelkedő.
- + Az idők során a kutatások módszertana folyamatosan fejlődött. A kvantitatív adatgyűjtés mellett újabban már kvalitatív módszereket is alkalmaznak, ami mélyebb betekintést nyújt a fiatalok élethelyzetébe és gondolkodásmódjába.
- + Bár vannak állandó, trendkérdésként szereplő témakörök (pl. demográfiai adatok, iskolai és munkaerőpiaci életút, társadalmi közérzet, politikai attitűdök), a kutatások képesek rugalmasan reagálni az aktuális társadalmi kérdésekre és problémákra is (pl. digitális jelenlét, Covid-19 hatása, közösségek szerepe).
- + A minta részletes demográfiai bontása lehetővé teszi az eredmények finomhangolását és a különböző társadalmi csoportok közötti különbségek feltárását.
- + A rendszeres adatfelvétel lehetővé teszi az időbeli változások pontos nyomon követését.
- + Az adatfelvétel – az első publikációk után – hagyományosan nyilvánosan is elérhetővé válik a szélesebb kutatói, ifjúságsegítő szakmai, illetve döntéshozói felhasználásra.

Ezek a jellemzők együttesen teszik a magyar ifjúságkutatásokat különösen értékkessé mind a hazai, mind a nemzetközi tudományos közösség számára. Az így nyert adatok és elemzések nemcsak a tudományos megértést segítik elő, de nélkülözhetetlen és sokak által már előre várt alapot szolgáltatnak a fiatalokat érintő szakpolitikák és programok kidolgozásához is.

7. Konklúzió a szakpolitikai döntéshozó számára

Az előbbieken foglaltak alapján a következő szakpolitikai javaslatokat tesszük:

- + Javasolt a négyévente ismétlődő nagymintás ifjúságkutatás folytatása és stabil finanszírozásának megteremtése. Ez lehetővé teszi a hosszú távú trendek nyomon követését és az ifjúságpolitikai döntések tudományos megalapozását.
- + Fontos megtartani a kutatás nagymintás jellegét, ám a 8000 fő nem feltétlenül indokolt napjainkban, tekintve a fiatalok jóval alacsonyabb válaszadási hajlandóságára, másfelől egy kisebb, de több ezer fős minta magyarországi szinten közel azonos megbízhatóságú adatokat képes nyújtani, így indokolt lehet a minta 5000 főre csökkentése, ami nemzetközi szinten még mindig kiemelkedő adatminőségnek tekinthető.
- + Ösztönözni kell a kvantitatív és kvalitatív módszerek együttes alkalmazását. A fókuszcsoportok beépítése a kutatásba mélyebb betekintést nyújt a fiatalok élethelyzetébe.
- + Támogatni kell az új technológiák (pl. online adatfelvétel, GPS-követés) alkalmazását a kutatás hatékonyságának növelése érdekében.
- + A kutatás témaköreinek kialakításakor egyensúlyt kell teremteni a trendkérdések és az aktuális társadalmi kihívások között. Fontos, hogy a kutatás reagálni tudjon az új jelenségekre (pl. digitalizáció, járványok, háborúk stb. hatásai).
- + Biztosítani kell, hogy az ifjúságkutatás adatai – a kutatók első publikációit követően – szabadon hozzáférhetőek legyenek a szakma és a döntéshozók számára. Ez elősegíti az eredmények széleskörű hasznosítását.
- + Ösztönözni kell, hogy az ifjúságkutatás eredményeit más tudományterületek (pl. pszichológia, közgazdaságtan) is felhasználják, ami hozzájárul a fiatalok helyzetének komplexebb megértéséhez.
- + Javasolt egy olyan mechanizmus kialakítása, amely biztosítja, hogy az ifjúságkutatás eredményei közvetlenül beépüljenek az ifjúságpolitikai döntéshozatalba és stratégiaalkotásba.

- + Fontos támogatni a fiatal kutatók bevonását az ifjúságkutatásba, biztosítva a szakmai tapasztalatok átadását és a kutatás hosszú távú fenntarthatóságát.
- + Javasolt fenntartani a határon túli magyar fiatalok bevonását a kutatásba, ami lehetővé teszi a teljes Kárpát-medencei magyar ifjúság helyzetének átfogó elemzését.
- + Ösztönözni kell az ifjúságkutatás eredményeinek közérthető formában történő terjesztését, hogy azok ne csak a szakmai közönséghez, hanem a szélesebb társadalomhoz és magukhoz a fiatalokhoz is eljussanak.
- + A keresztmetszeti kutatások mellett érdemes megfontolni egy kisebb mintán végzett, de hosszabb távú követéses vizsgálat elindítását, ami mélyebb betekintést nyújthat az egyéni életutak alakulásába.

8. Szakirodalmak

Andy, F. (2009). Youth Studies: An introduction.

Arnett, J. J. (2000): Emerging adulthood: a theory of development from the late teens through the twenties. *American psychologist*, 55, 469–480.

Arnett, J. J. (2015). *Emerging Adulthood: The Winding Road from the Late Teens Through the Twenties*. Oxford University Press.

Bauer, B. – Szabó, A. (2005). *Ifjúság2004. Gyorsjelentés*. Budapest, Mobilitás Ifjúságkutató Iroda.

Bíró-Nagy, A.– Szabó, A. (2021). *Magyar Fiatalok 2021. Elégedetlenség, polarizáció, EU-pártiság*. Budapest, Friedrich-Ebert-Stiftung. <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/budapest/18607.pdf>

Gábor, K. (1995). Az ifjúságkutatás irányai a kilencvenes években. *Educatio*, 2, 191-207. https://acta.bibl.u-szeged.hu/68144/1/2006_ifjusagszociologia_366-383.pdf

Harcza, I. (2020). Gondolatok a hazai ifjúságkutatás múltjáról és jelenéről. *Szociológiai Szemle*, 30(1), 81-97. https://real.mtak.hu/113539/1/2020_1_5.pdf

Rijke, J. (2008). Three DJI Youth Surveys: a replication study. *YOUNG PEOPLE'S STUDIES MAGAZINE*. 2008(81). <https://www.injuve.es/sites/default/files/methodological.pdf>

Wyn, J. – Dwyer, P. (1999). New Direction in Research on Youth in Transition. *Journal of Youth Studies*. 2(1). <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/13676261.1999.10593021?needAccess=true>

Kolozsvári, K. – Nagy, K. A. (2023). IFJÚSÁGKUTATÁSOK VILÁGSZERTE: NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉS ÉS MAGYARORSZÁGI KONTEXTUS. *Y.Z. Folyóirat*, 3(2), 5-19.

Laki, L. – Szabó, A.– Bauer, B. (2001). *Ifjúság2000. Gyorsjelentés*. Budapest, Nemzeti Ifjúságkutató Intézet.

Mannheim, K. (1952): „The Problem of Generations”. In Kecskemeti, P. (szerk.): *Essays on the Sociology of Knowledge: collected Works*, volume 5. new York, routledge.

Szabó, A. – Bauer, B. – Laki, L. (2002). Ifjúság2000. Tanulmányok I. Budapest, Nemzeti Ifjúságkutató Intézet.

Szabó, A. – Bauer, B. (2009). Ifjúság2008. Gyorsjelentés. Budapest, Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet.

Szanyi-F, E. (2018). Nemzetközi diskurzusok az ifjúságkutatásban. In Székely Levente (szerk.), Magyar Fiatalok a Kárpát-medencében. Magyar Ifjúság Kutatás 2016. pp. 11-40. Budapest, ENIGMA 2001 Kiadó és Médiaszolgáltató Kft.

Székely, L. (2013). Magyar Ifjúság 2012. Tanulmánykötet. Budapest, Kutatópont.

Székely, L. (2018). Módszertani jegyzet: Magyar Ifjúság Kutatás 2016. In Székely Levente (szerk.), Magyar fiatalok a Kárpát-medencében. Magyar Ifjúság Kutatás 2016. pp. 479-502, Budapest, Enigma 2001 Kiadó és Médiaszolgáltató Kft.

Székely, L. (2021a). A nagymintás ifjúságkutatás módszertana 2000-2020. In Székely Levente (szerk.), Magyar fiatalok a koronavírus-járvány idején. Tanulmánykötet a Magyar Ifjúság Kutatás 2020 eredményeiből. pp. 257-274, Budapest, Enigma 2001 Kiadó és Médiaszolgáltató Kft.

Székely, L. (2021b). A járvány nemzedéke – Magyar Ifjúság a koronavírus-járvány idején. In Székely Levente (szerk.), Magyar Fiatalok a Koronavírus-járvány idején. Tanulmánykötet a Magyar Ifjúság Kutatás 2020 eredményeiből. pp. 9-32. Budapest, ENIGMA 2001 Kiadó és Médiaszolgáltató Kft.